

Після завершення командних змагань на смузї перешкод підводяться підсумки, визначаються переможці й призери. Паралельно цим змаганням підводяться підсумки з проведення краєзнавчої вікторини. Після цього підводяться загальні підсумки щодо проведення в школі дня туризму й здійснюються нагородження переможців та призерів з кожного виду програми. За результатами проведення дня туризму визначаються кращі учні для участі в районних та міських змаганнях з туризму. Після закінчення змагань з учасниками проводиться екскурсія, яку організують класні керівники та адміністрація загальноосвітнього навчального закладу.

Список використаної літератури

1. Ганопольский В.И. Туризм и спортивное ориентирование на местности: учебник для институтов и техникумов физической культуры / В.И. Ганопольский, Е.Я. Безносиков, В.Г. Булатов. – М.: Физкультура и спорт, 1987. – 163 с.
2. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: навчальний посібник для закладів освіти / В.Д. Дехтяр. – К.: Науковий світ, 2003. – 203 с.
3. Зубалій М.Д. Пішохідний туризм / М.Д. Зубалій. – К.: Здоров'я, 1977. – 88 с.
4. Книга вчителя географії: довідково-методичне видання / Упорядники Н.В. Беснова, В.М. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 288 с.
5. Книга вчителя фізичної культури: довідково-методичне видання / Упорядники С.І. Операйло, В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова. Вид. 2-е, доповн. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 560 с.
6. Моргунов Б.П. Туризм: учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности № 2114 “Физическое воспитание”. – М.: Просвещение, 1978. – 168 с.
7. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навчальний посібник / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с.
8. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 5-12 класи / В.М. Єрмолова, М.Д. Зубалій, Л.І. Іванова та ін. – Київ-Ірпінь: Перун, 2005. – 272 с.
9. Реєнт О.П. Чим живуть краєзнавці? / О.П. Реєнт // Слово просвіти. – 2012. – № 4. – 26 січня–1 лютого. – С. 11.
10. Трофем'як Б.Є. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 р.): навчальний посібник / Б.Є. Трофем'як. – К.: ІЗМН, 1997. – 424 с.
11. Федак В.В. Закарпаття у спортивному вимірі / В.В. Федак. – Ужгород: Карпати, 1993. – 148 с.
12. Фізична культура в школі: 5-11 класи: методичний посібник [за загальною редакцією С.М. Дятленка] – К.: Літера ЛТД, 2011. – 368 с.

*А. І. Ільченко,
м. Київ*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ОЗДОРОВЧО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті подано класифікацію педагогічних умов. З'ясовано сутність педагогічних умов спеціальної оздоровчо-розвивальної діяльності, а також розроблено модель виховного процесу формування ціннісного ставлення до оздоровчо-розвивальної діяльності юнаків-старшокласників.

***Ключові слова:** педагогічні умови, спеціально оздоровчо-розвивальна діяльність, ціннісне ставлення.*

У сучасних педагогічних дослідженнях, пов'язаних із проблемами удосконалення виховного процесу, підвищення його ефективності виховного

процесує одним із завдань, яке викликає інтерес і труднощі у дослідників (Н. Іпполітова, Н. Стерхова).

Узагальнюючи результати дослідження педагогічних умов виховання умовно поділяємо їх на організаційно-педагогічні (С. Закопайло, В. Беляєв, Н. Павлова, С. Герасименко, В. Кіло, І. Середа, Н. Петухов, М. Звягінцев, Л. Гурман та інші), психолого-педагогічні (Т. Мінаков, М. Зубалій, П. Підкасистий та інші) та соціально-педагогічні (Б. Куприянов, Є. Квавшин, Є. Камачева та ін.).

Педагогічні умови й чинники з формування позитивного ставлення до фізичної культури умовно поділяють на три групи: інтеграційні, організаційні й процесуальні.

Інтеграційна група чинників пов'язана з визначенням провідних ідей, які дають змогу спрямовувати всю діяльність на фізичну або професійну підготовку, фізичне виховання тощо.

Організаційна група чинників включає планування діяльності, визначення стану підготовленості, критеріїв сформованості позитивного ставлення школярів до фізичного виховання (К. Огніста, Н. Петухова).

Процесуальна група чинників пов'язана з реалізацією планів, педагогічних установок, проведенням змагань, систематичної фізичної підготовки, стимулюванням особистості до занять фізичним вихованням і спортом (М. Звягінцев).

До основних педагогічних умов формування ціннісного ставлення до оздоровчо-розвивальної діяльності належать:

- організація педагогічного процесу, що визначає активізацію ціннісно орієнтованої сфери в єдності таких компонентів, як цільовий, змістовно-операційний, мотиваційно-вольовий (А. Артюшенко);
- забезпечення сприйняття цінностей фізичної культури за умовне обхідних для реалізації намірів, планів (К. Огніста);
- спрямованість навчально-виховного процесу (Ю. Мороз, В. Івашковський).

Психолого-педагогічні умови формування позитивного ставлення до цінностей фізичного виховання і спорту характеризуються:

- спрямованістю особистості: заняття фізичним вихованням, спортом; наявність мети та ідеалу (С. Закопайло, В. Беленков);
- установкою особистості: актуалізація фізичного виховання, спорту; психологічна установка; ціннісна орієнтація, пов'язана з фізичним вихованням і спортом (П. Павлов);
- інтересами і потребами особистості: наявність мотивації до занять фізичним вихованням і спортом; особистісна цінність занять певними фізичними вправами, видами спорту (С. Бацунов, С. Герасименко).

Т. Мінаков розглядає педагогічні умови як обставини, які сприяють розвитку самостійної пізнавальної діяльності, і визначає їх так:

- когнітивні: інтенсифікація процесу навчання й отримання знань;
- аксіологічні: стимуляція мотивів; формування ціннісного ставлення, ціннісних установок на пізнавальну самостійну діяльність;
- праксиологічні: моделювання навчально-виховного процесу; актуалізація міжсуб'єктних відносин (Т. Мінаков).

М. Миколаєва і М. Стерзова дають таке визначення поняттю “організаційно-педагогічні умови”: “організаційно-педагогічні умови уявляють сукупність цілеспрямованих сконструйованих можливостей змісту, форм, методів цілісного педагогічного процесу (міри впливу), які складають умову управління функціонуванням й розвитком процесуального аспекту педагогічної системи (цілісного педагогічного процесу)”.

Активне ставлення до фізкультурно-спортивної роботи формується за таких педагогічних умов: комплексна діагностика індивідуальних якостей особистості, яка дає змогу визначити індивідуальні особливості особистості, здібності, можливості, а також шляхи подальшого вдосконалення; єдність теоретичної і практичної діяльності; взаємозв'язок фізкультурно-спортивної діяльності з усвідомленням її користі; взаємодія між педагогом та вихованцем; оцінювання формуючої потреби до розвивального фізичного розвитку (Р. Мартузане).

Аналіз науково-педагогічної літератури дав підстави зробити висновок, що організаційно-педагогічні умови формування ціннісного ставлення до оздоровчої або розвивальної спрямованості становлять собою сукупність цілеспрямованих, спеціально організованих урочних і позаурочних оздоровчо-розвивальних навчально-виховних заходів, форм і методів цілісного педагогічного впливу відповідно до оздоровчо-розвивальної мети, інтересів і потреб старшокласників.

Формування ціннісного ставлення старшокласників до навчально-виховного процесу оздоровчо-розвивальної спрямованості – це спеціально організований навчально-виховний процес необхідної рухової активності особистості в навчальний і позаурочний час, який сприяє формуванню ціннісного ставлення старшокласників до збереження, розвитку, покращення стану фізичного розвитку особистості відповідно до статевих, вікових та індивідуальних потреб.

У моделі виховного процесу, часто побудовані на основі послідовності етапів виховання та розвитку особистості. Н. Мойсенюк наводить модель виховання, яка складається з чотирьох етапів. Перший етап – це усвідомлення норм і правил поведінки. Другий – формування ставлення учнів до норм і правил поведінки. Третій – формування поглядів і переконань. Формування поглядів – це етап сприйняття, засвоєння і перетворення засвоєних норм на особисте надбання. Переконавання – це усталені, засвоєні на певних принципах і світогляді погляди, які визначають орієнтацію поведінки. Четвертий етап – формування загальної спрямованості в процесі різних видів діяльності. Тренування, багаторазові повторення забезпечують формування навичок і звичок. Система звичних дій, вчинків поступово переходить у риси характеру, властивості особистості, що впливає на ефективність виховання. На наш погляд, у цій моделі не вистачає діагностичного етапу.

Нами розроблена модель формування ціннісного ставлення старшокласників до оздоровчо-розвивальної діяльності, в якій центральним блоком є мета виховання, спрямована на формування ціннісного ставлення юнаків до оздоровчо-розвивальної діяльності.

Мета виховання – це наперед визначені результати в розвитку і формуванні особистості, яких намагаються досягти в процесі виховної роботи.

Мета визначає загальну спрямованість виховання. У педагогіці цілі виховання називають завданнями (задачами). Завдання є складниками мети. Тому мета виховання – це система завдань, які потрібно вирішити. Мету виховання визначають після дослідження стану фізичного розвитку старшокласників, оцінювання цього стану, вивчення мотивації старшокласників до оздоровчо-розвивальної діяльності.

Аналіз наукових робіт С. Гармаша, С. Гончаренка, Б. Гершунського, А. Зверева, Т. Круцевич, В. Платонова, А. Найна, І. Середи та інших засвідчує, що для формування ціннісного ставлення старшокласників до оздоровчо-розвивальної діяльності необхідно створення спеціально організованих педагогічних умов оздоровчо-розвивальної спрямованості, які сприяють переходу особистості від пасивної до активної оздоровчо-розвивальної діяльності і досягненню визначеної мети.

Виховний процес оздоровчої спрямованості характеризується адаптацією організму до фізичного навантаження, який відповідає фізичній тренуваності, віковим і статевим показникам норм здоров'я сприяє освітній життєдіяльності. Виховний процес розвивальної спрямованості визначається розвивальним об'ємом та інтенсивністю фізичного навантаження, моторною щільністю навантаження, а також специфікою рухової діяльності (види бігу, плавання, гімнастики, танців, туризму, рухливі ігри, спортивні ігри тощо), що впливає на розвиток певних фізичних (сила, швидкість, витривалість, спритність тощо), морально-вольових якостей та інтелектуальний розвиток особистості. Спеціально організований виховний процес комплексної оздоровчо-розвивальної спрямованості – це комплекс виховних заходів та рухових дій, залучених до системи організуючих ідей, правил і форм з метою досягнення певного виховного та адаптаційно-оздоровчого ефекту і фізичного розвитку особистості.

В. А. Киричок,
м. Київ

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ГІДНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито сутність інноваційних методів виховання культури гідності молодших школярів у позаурочній діяльності, зокрема рефлексивно-експліцитного та проектного методів виховання.

Ключові слова: культура гідності, молодші школярі, форми, методи, позаурочна діяльність.

За сучасних умов входження України до світового співтовариства вітчизняна педагогіка має виконати важливу місію – забезпечити виховання особистості з високим рівнем гуманістичної культури, зорієнтованої на морально-духовні цінності. Провідною серед таких цінностей є гідність особистості. Розв'язання практичних завдань моральності – ціннісного ставлення до іншої людини, до самої себе, особливо в період змін світоглядних та ціннісних основ суспільства, підтверджує особливу актуальність такого педагогічного дослідження. Саме тому у сфері освіти активно досліджуються педагогічні технології виховання культури гідності особистості у школі.